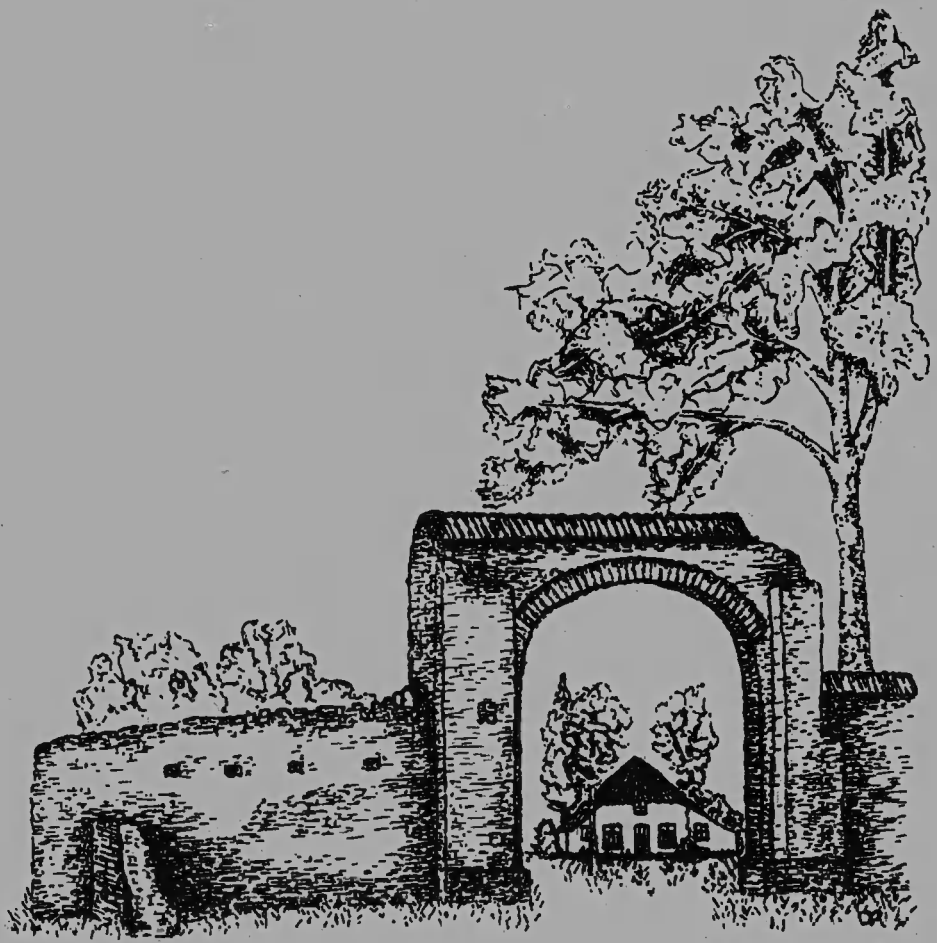

2007

Jg 21-2

d'n Myerlese Koerier

Uitgave van de leden van de Heemkundekring Mierlo

21^e jaargang nr. 2

20 November 2007

Redactie:

Frans Damen
Marieke van de Konijnenberg
Carin Jansen
Rinie Weijts

Redactieadres:

Mevr. A. Berkers-Romonesco
Burgemeester van Lokvenstraat 135
5731 LT MIERLO
tel.: 0492-664118

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	3
Compostfabriek in Mierlo	5
Het eerste graf op de algemene begraafplaats in Mierlo	26
Brouwerijen en herbergen in Mierlo vanaf 1881	33
Uit Leo's notarieel archief	37

Voor het aanleveren van kopij geldt het volgende:

Kopij aanleveren als Word-document met de extensie doc **zonder** opmaak.

Foto's of illustraties **niet** insluiten in het Word-document. Ik kan ze dan niet verwerken. Lever ze aan als tif of jpg in een resolutie van tenminste 300 dpi. Als een lagere resolutie wordt aangeleverd gaat dit zeer ten koste van de afdrukkwaliteit.

Voorwoord

In 1984 werd onze Heemkundekring Myerle opgericht. Meer dan 23 jaar geleden. In die tijd heeft onze vereniging maar twee voorzitters gekend. Geen duiventil dus, een goed teken.

Vanaf de oprichting ben ik lid van de vereniging, maar door andere werkzaamheden bleef er zeer weinig tijd over voor heemkunde. Enkele jaren geleden zegde ik Rinie Weijs toe in het bestuur zitting te willen nemen als mijn FPU (een soort VUT-regeling) een feit geworden was. Zover is het nog niet, maar op de afgelopen jaarvergadering in mei werd ik gekozen als opvolger van Rinie.

In de afgelopen 23 jaren is er veel gebeurd. Een schitterend onderkomen in het Oude Raadhuis, met daarin een rijk gevuld archief. Iedereen kan op donderdagavond terecht om individueel onderzoek te doen naar het verleden van Mierlo, zijn of haar stamboom, enz., maar ook binnen werkgroepen kan nog veel werk verzet worden.

Al deze voorzieningen zijn mogelijk geworden door de grote inzet van het bestuur, maar ook van een grote groep enthousiaste leden die allerlei activiteiten voor leden en niet-leden mee op touw zetten.

Ook mensen die over minder tijd beschikken, of om andere redenen minder direct betrokken zijn bij onze vereniging, zouden hun bijdrage kunnen leveren.

In allerlei gesprekken met leden en niet-leden komen mensen met verhalen uit eigen ervaring en verhalen die zij aan de

keukentafel of elders vaak gehoord hebben van een vorige generatie. Gebeurtenissen die zich afgespeeld hebben in Mierlo; gebeurtenissen die als wij een generatie verder zijn in de vergetelheid zijn geraakt. Deze ongeschreven geschiedenis van ons dorp zouden wij nu vast moeten leggen.

Ik zou graag met het onderwerp “De Tweede Wereldoorlog” willen beginnen. U hoeft – het mag wel – geen uitgebreid, compleet en goed leesbaar verhaal te vertellen. Geef in het verhaal in ieder geval aan: wat is er gebeurd, wanneer is het gebeurd, waar is het in Mierlo gebeurd, wie waren er bij betrokken. Reacties kunt u in de bus van ons secretariaat deponeren:

Burgemeester van Lokvenstraat 135

of mailen naar: annie.berkers@hetnet.nl

In het volgende nummer van onze koerier wil ik op de inzendingen terugkomen.

Na deze oproep wil ik mijn voorganger, Rinie Weijts, bedanken voor het enthousiasme waarmee hij onze heemkundekring meer dan 15 jaar heeft geleid, de vele uren die hij gestoken heeft in “d’n Myerlese Koerier”. Hij gaat gelukkig niet voor de vereniging verloren en zal binnen het bestuur blijven functioneren als vice-voorzitter, ook zijn artikelen zullen ons blad blijven vullen.

Theo de Groof

Compostfabriek in Mierlo

Inleiding

Op de Gulbergen te Mierlo was in het verleden de compostfabriek van Mierlo gevestigd. De oudere Mierlonaren weten dit nog wel te herinneren. Vooral in de zomerse maanden als het warm was en als de wind richting dorp stond, werd Mierlo geplaagd met een zoetige en niet altijd aangename weeïge reuk. Iedere woongemeenschap produceert een afvalstroom, zowel in het heden als in het verre verleden.

Vroeger werden het afval en alle in het ongereede geraakte artikelen eerder hergebruikt dan op de dag van vandaag. Vooral in de grote steden was het een probleem om zich van het in grote hoeveelheden geproduceerde huisafval te ontdoen. In het dorp en op het platteland werd het afval nog wel eens via de mesthoop uitgestrooid en als mest op akkers en in groentetuinen hergebruikt.

Door de eeuwen heen

Toch weten we dat het afvalprobleem de mensheid door de eeuwen heen grote zorgen heeft gebaard. Al in de klassieke oudheid lieten de Griekse en Romeinse overheden het afval door slaven en gevangenen verzamelen en buiten de stad brengen. Hierdoor hoopte men de stank te verminderen, het ongedierte te verdrijven en mogelijke ziekten te voorkomen.

De hygiëne en de straathygiëne in het bijzonder, werden nog later in de Europese middeleeuwen geheel verwaarloosd. Hierdoor stierf in het midden van de 14^e eeuw een derde van

de Europese bevolking aan de Zwarte Dood of ook wel de pestepidemie genaamd. Dit was het rechtstreekse gevolg van de erbarmelijke omstandigheden op straat en de vervuiling in de steden en dorpen.

Later, in de eerste helft van de 19^e eeuw, waren cholera-epidemieën schering en inslag. In de volkswijken en dorpen was het soms nog erger. Afvalwater werd op straat geloosd en rioleringen bestonden nog niet. Natuurlijk kwamen op deze viezigheid veel vliegen, ratten en ander ongedierte af. Deze bacterierijke ziektebronnen brachten wereldwijd veel ziekte en onheil onder de bevolking. Faecaliën en afval werden in een afvalput gedumpt, wegen waren vies en veranderde bij regen in modderige banen, die van plaats tot plaats leidden. Kortom het was een grote janboel die de overheid van tijd tot tijd vele zorgen baarden.

In Den Haag werden in het midden van de 16^e eeuw de eerste maatregelen getroffen om het afval in ieder geval uit de directe woonomgeving te verwijderen. Toch kreeg het stadsbestuur nog weinig grip op de nieuwe maatregelen. Zo werd er een keur (wet) van kracht met hierin de volgende aanwijzingen;

‘Het publiek mag geene onreinheden doen in de kercke, kerckhof, stadhuis op poene (boete) dat ieder ouder persoon als overtreder, zal verbeuren 30 schellingen en het opperstekleed; de bedelaars of vagebonden zullen gedurende één uur voor het stadhuis tentoongesteld worden, met het ijzer om den hals, terwijl de namen der kinderen, die tegen dit verbod handelen, aan de scholen worden toegezonden’.

Het woord ‘compost’ werd in 1602 door Shakespeare al in het stuk ‘Hamlet’ genoemd.

“And do not spread the compost on the weeds, to make them ranker”. Het is waarschijnlijk dat deze ‘compositie’ van stadsvuil, vermengd met beerstoffen, al geruime tijd zo werd genoemd toen Shakespeare het hiervan afgeleide woord ‘compost’gebruikte.

In de 17^e eeuw verschenen de eerste vuilnisdiensten die het huisvuil in tonnen, karren en schuiten ophaalden. In de loop van de 18^e eeuw werden deze diensten landelijk meer en meer een gemeentelijke aangelegenheid. De eerste particuliere bedrijven gingen in de 19^e eeuw de vuilinzameling doen. Zij haalden ‘asch en vuil’ op maar het was niet winstgevend en bleek op een langere termijn geen duurzame oplossing te zijn.

In Den Haag werden in 1871 en in Amsterdam in 1877 de Gemeentelijk reinigingsdiensten opgericht. Zo was het in de grote steden al vele jaren lang een groot probleem hoe men de faecaliën en het straatafval moest opruimen. In de gemeentelijke vergaderingen werden felle discussies hierover gevoerd. Er werden voorstellen gedaan om het afval op te schonen van vreemde materialen en dan te vermengen met beerstoffen.

Het resultaat ‘compost’ zou nadien als meststof verkocht moeten worden. Diversen manieren van sorteren, mengen en op groeieresultaat gerichte besprekingen en proeven werden genomen. Het stadsvuil werd ook als brandstof gebruikt ter vervanging van kolen bij het opwekken van elektriciteit.

Bij de ontginningen van de heidegebieden in Groningen en vooral Drenthe werd in grote hoeveelheden mest gevraagd. Een veel gebruikt product was het compost dat verkregen werd van spoelriolen in Den Haag, Amsterdam, Rotterdam en vele andere vooruitstrevende steden en plaatsen.

VAM in het Drentse Wijster

Na veel jaren van ideeën uitwisselen, proeven nemen en vooral heel veel vergaderen op alle niveau's werd op 17 juli 1925 door de toenmalig minister van Binnenlandse Zaken en Landbouw, Jhr. Mr. Ruijs de Beerenbrouck, een commissie ingesteld tot onderzoek van het vraagstuk der vuilverwerking. De heer T. van Maanen, directeur van de Nederlandse Heidemaatschappij, werd secretaris van deze commissie.

De N.V. Vuil Afvoer Maatschappij VAM, die al eerder was opgericht, werd geadviseerd door de heer Van Maanen. Vooral bij de oprichting van het bedrijf in het Drentse Wijster had hij een heel groot aandeel en hij bleef tot zijn dood in 1937 al zijn krachten hieraan geven.

Grote investeringen werden gedaan om de fabriek in Wijster uit te breiden. Het goede product 'compost' wat er werd gemaakt werd telkens verbeterd. Op de vele ontgonnen heidevelden werd met groot materieel zoals treinen, boten, vrachtauto's en wat korter bij huis per kruiwagen en fiets het compost aangevoerd en verspreid.

Speciaal ontworpen huisafvaltreinen zorgden voor aanvoer van het basisproduct. Vele advertenties werden geplaatst in de landelijke dagbladen. Het 3-koppige reclame- en campagne team wist een grote naamsbekendheid te verwerven. De fabriek draaide op volle toeren. Er was niet of nauwelijks tijd voor het plegen van onderhoud. Jaarlijks werden er vele tonnen meer product geproduceerd dan het jaar ervoor. Er moest uitbereiding komen en het liefste in het zuiden van het land. Alleen dan zouden de uitgespaarde transportkosten, van af- en aanvoer, een nog hoger bedrijfsresultaat tonen.

VAM in Nuenen/Mierlo

Al vóór 1940 bestond het voornemen om een tweede en mogelijk een derde bedrijf te bouwen. VAM-compost was een uitstekend middel om de schrale zandgronden te verbeteren. Noord-Brabant en de Veluwe stonden hoog op het verlanglijstje.

Tot de vijftiger/zestiger jaren werd het vuilnis in bijna alle gemeenten her en der gestort in oude leemkuilen, lager gelegen gronden, moerasgebieden of andere op te hogen landschappelijke gronden. Zo werd het Mierloos vuil o.a. gestort op terreinen aan het Voortje, in de Lieropse hei en op een gedeelte van de Mierlo-Houtse Beukenlaan, beter bekend als 'de aaw kèèm' die in het Goor gelegen was.

Met de gemeente Nuenen waren er contacten geweest over de vestiging van mogelijk een tweede bedrijf. Hierbij werden positieve vooruitzichten gesteld en betrouwbare afspraken gemaakt. Alleen de juiste locatie e.d. moest nog bepaald worden. In het jaar 1950 werden er met de gemeente Eindhoven, dat toen 140.000 inwoners telde, afspraken gemaakt over de eventuele levering van het stadsvuil aan een nieuw te stichten bedrijf te Nuenen. Hierbij was geen industrieafval inbegrepen. Het was van groot belang zo snel mogelijk met de bouw van het bedrijf te beginnen. Ook al was het maar vast met een geringe capaciteit. Met de aanvoer uit Brabant en Noord-Limburg zou men al een goede basis hebben en uitbreiden kon men nog altijd.

Om in de toekomst gebruik te kunnen maken van af- en aanvoer per trein werd er voor een locatie gekozen kort bij het spoor Het gebied Gulbergen was uitstekend geschikt en met een aansluiting op het Staatsspoor was er een prima verbinding naar noord en zuid.

Op korte termijn zou het bedrijf niet rendabel te maken zijn omdat er grote investeringen moesten worden gedaan. Dank zij de inbreng van VAM en de grote belangen van rijkswegen, provincie en gemeenten werd er overeenstemming bereikt om ieder 1/3 deel bij te dragen in de meerdere kosten van de toen kostende afvalafvoer en -verwerkingsmethode van de stad Eindhoven. Het lag in de bedoeling om in 1951 met de bouw van het bedrijf te beginnen en dan in 1953 het bedrijf in gebruik te nemen.

In de gemeenteraadsvergadering van Eindhoven d.d. 25 juni 1951 werd een contract met de VAM aangegaan voor levering van stadsvuil. Tegelijkertijd startte het propagandeteam actief de wervings- en voorlichtingsacties vooral in de regio Eindhoven maar ook elders in Brabant en Limburg.

Er verscheen een brochure over het bedrijf met alles daarin over "De betekenis van organische mest voor bodemvruchtbaarheid". Ook werd er een voorlichtingsfilm gemaakt die zeker een vijftiental jaren zeer intensief dienst deed.

De onderwijsfilm "Vuilnis heeft waarde" kwam gereed en werd op alle lagere scholen en Land- en tuinbouwscholen stuk gedraaid. Weinig kinderen uit die tijd zullen deze film gemist hebben. Op deze manier werd de bevolking, maar vooral de jeugd, er op attent gemaakt dat het stadsvuil vruchtbare akkers in het ontgonnen weidelandschap maakte.

In de maand februari 1952 werd in Nuenen/Mierlo het beoogde terrein aangekocht voor de realisering van het nieuwe bedrijf. Het ingenieursbureau Dwars, Heedrick en Verheij in Amersfoort kreeg de opdracht om een aanvang te maken van het voor de bouw benodigde tekenwerk. Volgens planning moest het bedrijf

in 1953 gereed zijn en zou de productie van compost begin 1954 aanvangen. Op jaarbasis zou er ongeveer 30.000 ton Eindhovens huisvuil verwerkt moeten worden. De bedoeling was om systematisch uit te groeien naar een capaciteit van ongeveer 150.000 ton of meer. Dit was ook de capaciteit van het Wijsters bedrijf in 1952.

Omdat de vooruitzichten en de te verwachten capaciteit op de bedrijven in Mierlo en Wijster zo gunstig waren, de wegen beter, de vrachtwagens groter en de schepen sneller zouden worden besloot men om de optie van een mogelijk op te richten bedrijf op de Veluwe in de omgeving van Stroe geheel op te geven.

Na een periode van overleg en misschien nog andere onvoorziene omstandigheden werd ongeveer drie jaar later dan oorspronkelijk bedoeld was, door aannemersbedrijf Dirks uit Helmond een aanvang gemaakt met de bouw van het Mierlose VAM-complex. Op 1 juli 1954 toog de commissaris van de koningin in 's Hertogenbosch Prof. Dr. J.E. de Quay naar Mierlo.

In gezelschap van allerlei afgevaardigden uit de land- en tuinbouworganisaties was het de taak van de commissaris om de eerste kruiwagen beton voor de bouw van het Mierlose bedrijf te storten. Vele consulenten, burgemeesters en wethouders uit de omliggende gemeenten zoals; Eindhoven, Tilburg, Geldrop, Beek en Donk, Lieshout, Gemert, Best, Mierlo en Nuenen en nog een aantal leden van de Tweede Kamer waren als belangstellenden aanwezig.

De kruiwagen beton werd gestort bij één van de twee fundatiebalken waarop later de grote grijperkraan zou worden gemonteerd. De capaciteit van het bedrijf was zodanig opgezet dat er een productie van ongeveer 20.000 ton compost per jaar kon

worden verwerkt. Deze productie kwam ongeveer overeen met de stalmestproductie van 4.000 grazende koeien. Na herziening van de oorspronkelijke plannen werd verwacht dat men begin 1955 met de aflevering van compost kon beginnen.

Opening van het Mierlose bedrijf

De laatste jaren had vooral minister Sicco Mansholt de belangen van een Nuenen/Mierlose VAM-vestiging in de Tweede Kamer verdedigd. Op 7 februari 1955 ondernam de minister de reis naar Mierlo om de lang verwachte openingsceremonie te verrichten.

Op deze dag werd de eerste vrachtwagen met Eindhovens huisafval gestort. Behalve Eindhoven hadden Mierlo, Geldrop, Best en Nuenen een contract tot leveringsverplichtingen bij VAM aangegaan. Al een jaar vooraf had men voor korte of langere tijden en hoeveelheden proefgedraaid. Vooral in de Acht-Zaligheden en andere ontginningsbedrijven werden er vele proeven gedaan.

Toen na de opening op 7 februari bijna een jaar lang alles volgens wens was verlopen stelde men het bedrijf op 1 december 1955 officieel in werking. Bij de plechtigheden voerden zowel de Burgemeester J. Krol van Mierlo als de burgemeester van Nuenen, de heer O.M. Haffmans, het woord. Beiden maakten in hun toespraak duidelijk dat ze erg gelukkig waren met de nieuwe technologie en de nieuwe werkgelegenheid bij VAM die de beide gezagdragers binnen hun gemeentegrenzen hadden gekregen.

Beide burgervaders hadden vanaf het begin de pretentie dat de realisatie van het gehele project in hun gemeente zou plaatsvinden. Burgemeester Haffmans was zo sportief, dit geschilpunt uit de wereld te helpen en droeg het bedrijf over aan de gemeente

De eerste wagen huisvuil wordt gestort

Mierlo. Nu burgemeester Krol aan zet was kon en wilde hij niet achterblijven en verklaarde plechtig op een anekdotische wijze dat hij bij de Mierlose gemeenteraad een voorstel in zou gaan dienen. Zijn voorgenomen voorstel hield in dat de weg die naar het VAM-bedrijf loopt officieel ‘VAM.-weg’ genoemd zou worden.

Nu de ‘VAM weg’ was uit Nuenen en daarbij ook verbaal en definitief aan Mierlo was overgedragen was dit een kostelijke woordspeling. Nadat het formele gedeelte was afgesloten, begonnen de genodigden aan een informeel samenzijn dat in tijd ruim de reeds gependeerde tijd overtrof.

De eerste aanvoer was het afval van 185.000 mensen uit de omliggende plaatsen.

De eerste rendementen werden bekend. Hierbij bleek dat het mechanisch rendement 80 % was en het overige afvalmateriaal 20 %. Uit het aangeboden vuil werden de waardevolle bestanddelen zoals ijzer en andere metalen gesorteerd, deze kregen een andere bestemming.

Tot deze tijd was de aanvoer altijd per vrachtauto over de weg gegaan. Mogelijk had er noodgedwongen en in een experimentele fase ook al een geringe aanvoer per boot plaatsgevonden.

Aanvoer per trein

Op 2 augustus 1957 werd de eerste uitbreiding gerealiseerd door de bereikbaarheid van het VAM-bedrijf aanzienlijk te verbeteren en het bedrijf aan te sluiten op het spoorweginet. Na realisatie kon men de basis- en de eindproducten nog gemakkelijker en sneller in het land afzetten. Er werden contracten gesloten met het gemeentebestuur van Den Haag voor levering van al het

Haags huisvuil. De eerste levering stond bij de dienstregeling van de Nederlandse Spoorwegen aangeduid met nummer 4711. Het is niet bekend of het nummer toeval was of dat dit bewust werd gekozen als synoniem van het bekende Duitse eau-de-cologne merk dat als 'lekker geurtje' bekend stond. Het is zeker dat die afvaltreinen een misselijk makende lucht verspreidden.

In plaats van 6.30 uur en vroeg in de morgen kwam de trein pas om 8.45 uur aan. De treinbemanning en de meegereisde genodigden werden door de VAM-directie van harte welkom geheten. Het was van groot belang dat de Mierlose capaciteit werd uitgebreid want vanaf het moment van in bedrijfstelling in 1955 had men nog niet aan de gevraagde levering kunnen voldoen.

Nu de aansluiting een feit was kon de compostproductie op zijn minst verdubbeld worden. Door de grote toename van oud papier en andere thans goed recyclebare materialen in het huisvuil, werd de hoeveelheid van het aangeboden huisvuil ook telkens meer.

Door het grote voordeel van het composteringsproces en de goede landbouwresultaten die hiermede werden behaald, werden er elders in het land steeds meer compostbedrijven ingericht. Na Wijster en Mierlo volgden; Delft, Schiedam, Enschede, Almelo, Hengelo, Venlo, Sneek, Vlissingen, Soest, Baarn en Tatumadeel. Dertig jaar na oprichting van VAM in 1929 verkochten de bedrijven in 1959 te samen 199.331 ton stadshuisvuil.

Mijlpaal bereikt

In oktober 1959 werd er al rekening meegehouden dat het best mogelijk kon zijn dat het Mierlose bedrijf het kwantum van 50.000 ton zou kunnen passeren. Als dit zou gebeuren, hoe kon

het anders, zou hieraan een feestelijk tintje worden gegeven. Ook het personeel zou hierbij betrokken worden en ieder deed zijn uiterste best om dat heugelijke feit te realiseren. Zelfs eerder dan verwacht werd op 14 december 1959 deze mijlpaal bereikt.

Vroeg in de morgen ging de vlag uit en de vrachtauto van de Geldropse firma Hoogers, die de vijftigduizendste ton zou vervoeren, werd feestelijk versierd. Toeval of niet maar de vijftigduizendste ton Mierloos compost werd afgeleverd bij de heer W. Derks in Sterksel. De heer Derks was ook één van de eerste klanten die het Mierlo's compost op zijn kwaliteit wist te beoordelen en sinds de oprichting jaarlijks 100 ton materiaal bij de VAM afnam.

De heer Rozendaal was als bedrijfsleider persoonlijk mee naar Sterksel getogen om de vracht met een welgemeende handdruk en felicitatie te overhandigen. Op het moment van vertrek werd er in het schaftlokaal een bijeenkomst belegd. Natuurlijk was hierbij de pers ook uitgenodigd.

In 1955 was de productie 4.500 ton. Amper vier jaar later bedroeg deze 50.000 ton. De directie benadrukte dat het vooral de Brabantse en Limburgse boeren waren die men mede hiervoor moest bedanken. Want zij waren het die het grote belang en de kwaliteit van het product wisten te waarderen.

Explosieve verkoop met grote zorgen

De belangstelling voor het product bleef explosief stijgen zonder dat dit positief in de prijs kon worden uitgedrukt. Het ging zelfs zover dat de verkoop moest worden afgeremd, omdat de productie de grote vraag niet aankon. Jaar in jaar uit werd er in de jaarverslagen melding gemaakt van ongunstige cijfers.

De vergoedingen die de gemeenten gaven voor de afvoer van hun stadsvuil waren niet voldoende om de exploitatie met de geldende compostprijzen sluitend te maken. De prijzen moesten op hetzelfde peil liggen en blijven als die van de stalmest en konden dus niet verhoogd worden.

De verkoopafdeling onder leiding van de heer P. Houter draaide op volle toeren. men ging zelfs naar de klanten met de laatst nieuwe apparatuur en maakte op informatie- en verkoopbijeenkomsten veelvuldig gebruik van de 'lantaarnplaatjes'. Zo werden in die tijd onze tegenwoordig bekende dia's genoemd.

Op 1 september 1960 werd in het bedrijf te Wijster de twee miljoenste ton compost geproduceerd. Hierbij werden heel interessante gegevens genoemd die ik hier graag wil vermelden.

“Twee miljoen ton compost hoeveel is dat wel?

Dat is een hoop compost die 1 meter hoog is 10 meter breed en ruim 200 kilometer lang.

Dit is de afstand van Den Haag naar Wijster en die is groter dan de breedte van ons land.

Als het huisvuil waaruit deze compost bereid werd geheel per trein zou worden aangevoerd, wat zou dan de afstand zijn geweest die al die treinen samen in 29 jaar tijd hadden afgelegd? Deze afstand was bijna gelijk aan 100 maal de omtrek van de aarde.

Hoeveel akkerland kan men met 2 miljoen ton compost bemesten?

Dit zou bij een gift van 30 ton per hectare een oppervlakte van 66.000 hectare zijn.

Interessant om te weten wat er uit het vuil verwijderd moest worden om er een bruikbaar compost van te maken. Op jaar-basis moest er verwijderd worden:

Ongeveer 3 miljoen kilo glas en aardewerk.

Ongeveer 10 miljoen kilo sintels (het restproduct van verbrande steenkool).

Ongeveer 2 miljoen kilo ijzer.

Ongeveer 4,5 miljoen paar nylonkousen en wat later in tijd panty's.

Om dezelfde hoeveelheid stalmest in 29 jaar te verzamelen zou men de 'vlaaien' van 15.000 koeien gedurende 29 stalperioden moeten vergaren".

Productie in Mierlo

Ook in Mierlo werd er dagelijks in grote hoeveelheden afval aangevoerd. Bijna alle vuil werd met met vuilnisauto's en vrachtwagens op het VAM-complex aangeleverd. Om een juiste administratie te voeren moest er secuur worden gewerkt. Ieder transport kwam via de voordeur binnen. Zodra de chauffeur zich had gemeld ging hij naar de weegbrug. Zonder weging geen storting. Iedere ton binnengekomen afval moest betaald worden.

Zo was Christien van Hoof een belangrijk persoon in het bedrijf. Lange tijd was zij receptioniste, telefoniste, administratief medewerkster en pleegde hierbij bovendien ook nog een stukje acquisitie.

Bij deze taken was het routine om daarbij ook nog de weegbrug te bedienen. Vaak werd haar telefonisch informatie gevraagd. Een veel gestelde vraag was: "Hoe groot is de minimale afname?" Haar antwoord: "15 kuub". Dit is ongeveer een volle vrachtauto.

Topdrukte was 's morgens rond 10.00 uur. Dan reden de vrachtauto's af en aan.

De topcapaciteit in Mierlo was meer dan 150.000 ton afval op jaarbasis. Bij heroverweging hoe men met het bedrijf verder moest werd er terdege rekening gehouden met de mogelijkheden van inkrimping of juist van vergroting van de bedrijfsstructuur. De concurrentie, leveringen aan winkels, bedrijven e.d werd nauwkeurig bestudeerd.

De laatste jaren van de VAM stonden dagelijks in het teken van heroriëntatie. Een van de mogelijkheden was het terugwinnen van grondstoffen. Men dacht hierbij aan recycling van materialen. Na verloop van tijd zag men hierin toch de meeste toekomst en werd er in 1975 besloten om een nieuw bedrijf 'VAM Recycling B.V.' op te richten.

Enigszins hierop vooruitlopend werd er begin 1976 met een aantal bedrijven een samenwerking aangegaan om experimenteel blik uit het huisafval terug te winnen. Op woensdag 18 augustus 1976 werd de blikafscheidingsinstallatie officieel in gebruik genomen. In 1978 werd met de agglomeratie Eindhoven, het gewest Helmond en gewest Kempenland de N.V. RAZOB (Regionale Afvalverwerking Zuid Oost Brabant) opgericht.

Gewicht van het huisvuil

Het stadshuisvuil woog gemiddeld 260 kilogram. In de zomermaanden woog het 245 en in de winterperiode 275 kilogram. De reden dat het in de wintermaanden zwaarder woog was dat er dan meer asresten werden aangeboden. Zo werden de vuilniskarren ook wel 'askarren' genoemd.

Ook het weer en het welvaartspeil heeft invloed op het huisvuilgewicht. Frappant is bijvoorbeeld dat in 1938 het gewicht van huisvuil in Rotterdam gemiddeld 276 m3 woog in de arbeiderswijken was dit zelfs 303 kilogram, in de middenstandswijk 274 en in winkelwijken 249 kilogram.

Restproducten

Op jaarbasis verwerkte het bedrijf 120.000 ton huisvuil. Hieruit werd 3000 ton blik gewonnen. Door de schaarste van tin op de wereldmarkt werd na ontinning van het blik de krapte weer enigszins aangevuld. Ook het restproduct van het ontinde blik was een goed afzetbaar handelsproduct.

Vurig hoopte men dat de burger ervan overtuigd zou raken dat er een scheiding van huisvuilproducten moest plaatsvinden en dat ook de wetgever enige dwang zou uitoefenen om de scheiding al bij de bron aan te gaan pakken. Zo was het van groot belang dat glas, papier, metaal en plastics separaat zouden worden aangeboden.

Vooraf oud ijzer en beenderen voor de lijmindustrie waren erg winstgevend. Zo werden er door het bedrijf proeven genomen om scholen en verenigingen te stimuleren het oud papier en soms ook metalen gescheiden op te gaan halen en door de verkoop hiervan de school en verenigingskas financieel te sterken.

Het juiste resultaat, en het eventueel rendement hiervan, is thans moeilijk te achterhalen. Mogelijk had het resultaat van afvalscheiding vele malen groter moeten zijn. In verhouding tot het grote aanbod van huisvuil was de opbrengst te weinig om de grote kosten en de in het vooruitzicht gestelde winst te realiseren.

Compost erg vruchtbaar

Veehouder Bos in het Drentse Nijeveen had in de jaren na de oorlog veel moeite om zijn koeien drachtig te krijgen. Medisch onderzoek had uitgewezen dat de dieren niet ziek waren. Na een gesprek welk hij had met de directeur van het K.I.-station in Meppel besloot hij om de weilanden eens te bemesten met VAM-compost uit Mierlo.

Ook volgens een vertegenwoordiger van de VAM zou het best aan sporenelementgebrek kunnen liggen. Nadat de koeien een ruime tijd op het bemestte land hadden gegraasd liet hij de koeien nog eens insemineren. Het resultaat was verbluffend. Alle koeien waren drachtig.

Natuurlijk was de heer Bos een trouwe gebruiker van het compost geworden en de resultaten werden steeds beter. Dit was achteraf aan de hand van de inseminatiekaarten gemakkelijk te beoordelen. In 1951 waren er zeven van de negentien koeien na de eerste inseminatie drachtig terwijl in 1957 zestien van de zeventien koeien in blijde verwachting waren.

Compost als lekkernij

Een varkenshouder in het Brabantse Venhorst was 's avonds eens al zijn biggen kwijt toen hij ze de dagelijkse 'pot' ging voeren. Alle waren uitgebroken. In het nachtelijke donker ging hij met familieleden op speurtocht. Op ongeveer twee kilometer afstand vond hij de biggen terug.

Alle biggen deden zich te goed aan een grote hoop compost van de buurman. De dieren waren op de geur van het heerlijke compost afgegaan en trakterden zichzelf op deze lekkernij.

Heerlijk wroetend genoten de dieren in de grote composthoop. Met geen mogelijkheid kon de boer ze van de berg verdrijven.

Met vereende krachten van vele burens en familieleden lukte dit tenslotte wel en konden ze weer veilig in het hok worden teruggedreven. De boer heeft hen later nog regelmatig verwend met 'een heerlijke hap compost'.

Behalve compostering ook recycling

In 1971 werd besloten om naast de recycling van het organisch afval ook de recycling van andere waardevolle grondstoffen uit het afval op grote schaal aan te pakken. In de directe nabijheid van de VAM werden de Razob (Regionale Afvalverwerking Zuid Oost Brabant) en een slibverwerkingsbedrijf ondergebracht.

De RAZOB was een stortplaats van de regio Eindhoven waarin drieëntwintig gemeenten waren samen gegaan. Het slibverwerkingsbedrijf sloeg rioolslib op van waterschap De Dommel. Op woensdag 18 augustus 1976 werd de blik-afscheidingsinstallatie in Mierlo in gebruik genomen. De te verwerken capaciteit huisvuil was ongeveer 120.000 ton. Hieruit werd 3000 ton blik verzameld.

Het hierop volgende ontinningsproces was experimenteel en kreeg daardoor veel publiciteit. Met de bouw van de benodigde en complete afvalscheidingsfabriek werd pas in 1978 gestart. Het eindproduct zou de kwalitatief goede compost van weleer in een aanzienlijke mate gaan overtreffen.

Naar gelang de tijd verstreek ontdekte men steeds vaker dat het steeds moeilijker werd om de bedrijfswinsten in een constant klinkende munt om te zetten. Niet de kwaliteit van het product

was hier debet aan maar het was overduidelijk dat de inkoop van het product qua prijs stabiel bleef. Met andere woorden wilden de toeleverende gemeentebesturen steeds minder geld besteden aan de verwerking van hun afval. Dit resulteerde in het gegeven dat de afvalverwerker steeds meer moest investeren om te presteren en de vaste en variabele kosten hierdoor steeds hoger werden. Hierdoor bleven de inkomsten te laag om winstgevend te zijn.

De verkoopprijzen mochten niet verhoogd worden, omdat er van bovenaf rekening moest worden gehouden met diverse prijsafspraken. De problematiek hoe de grote stroom afval omgezet moest worden in een lucratief bedrijfsresultaat was zeer intens. Vele studies en onderzoeken werden gedaan en bovendien werden er grote investeringen voor diverse proefnemingen gedaan.

De activiteiten van de VAM werden al in 1986 gestaakt. Er werd steeds minder afval aangeboden om te composteren. In het Drentse Wijster werd de VAM verder voortgezet.

De slibverbranding en het verzamelen van afvalstoffen werd verplaatst naar het industrieterrein Moerdijk.

Rond het begin van de vijftiger jaren werden er door de overheid steeds meer stortverboden van kracht. Mede hierdoor was RAZOB genoodzaakt in Deurne een nieuwe fabriek te beginnen. In het nieuwe bedrijf werd volgens een 'tunnelcompostering' gewerkt.

Ook anderen in de regio zoals Van Kaathoven in Bladel en Sint Oedenrode pakten deze nieuwe vorm van compostering aan. Ook de 'Groencompostering' tussen Helmond en Deurne begon met een geheel nieuw procedé in de buitenlucht. De zogenaamde

buitencompostering was relatief veel goedkoper en kwalitatief beter. Deze laatste draait nog op volle toeren.

De gemeente Mierlo had vaak hooglopende conflicten met name met de RAZOB en het waterschap vanwege stankoverlast en overtreding van de milieuregels. De RAZOB veroorzaakte bovendien veel overlast op het Broek, op Heiderschoor en in het Nuenense gehucht Vaarle.

Wat de gemeenteraad van Mierlo betreft mochten de bedrijven aan het begin van de tachtiger jaren al verdwijnen maar de regio Eindhoven had geen alternatieve stortplaats, zodat de terreinen uiteindelijk tot omstreeks 1996 in gebruik bleven.

Erg belangrijk was het helder inzicht van RAZOB in die tijd die voorzag dat er in de toekomst grote problemen konden ontstaan als er geen goed Milieubeleid en controle hiervan zou bestaan. RAZOB reserveerde vele miljoenen guldens voor de nazorg van het terrein en de tot nu toe nog steeds uitgevoerde controles van het grondwater.

Achteraf kunnen we stellen dat het succes van de Mierlose VAM te danken was aan de voortvarendheid van de gehele organisatie binnen de landsgrenzen. Was het in die tijd zo geweest dat andere Europese landen de compostering net zo inventief hadden aangepakt als wij, er een groot Europees afzetprobleem was gekomen.

Het resultaat zou zijn geweest, dat er geen compost geleverd kon worden, omdat ieder land ruim voldoende voor zichzelf had gehad en er verder geen markt voor bestond. De prijs van ongeveer tien Nederlandse centen was de opbrengst van 1 ton compost. Met deze opbrengst is het ook begrijpelijk dat hiermede de Europese markt niet veroverd kon worden.

Essent wint BIO-gas

Ongeveer in het begin van het nieuwe millennium begon de elektriciteitsmaatschappij Essent met een experimentele fase van BIO-gas winning. Na een aanloop van enkele jaren werd in 2005 een capaciteit van 6 miljoen m³ biogas gewonnen.

Omdat er geen nieuwe aanvoer van huisvuil meer plaats vindt wordt er ook geen nieuw 'gistende' basisgrondstof geleverd. Het resultaat is dan ook dat de 6 miljoen m³ als top gezien moet worden en er nog een aantal jaren met een aflopende productie BIO-gas gewonnen kan worden. Het eindresultaat zal uiteindelijk een definitieve productiestop zijn. Mogelijk zal het restant nog een tijd afgefakkeld moeten worden.

Met een sluiting op langere termijn werd al rekening gehouden en werden er vele recreatieve plannen ontwikkeld. Het daar geplande evenemententerrein kreeg de naam Gulbergen, naar een landgoed op het grondgebied van de gemeente Nuenen.

In 1999 werd het RAZOB terrein al eenmalig gebruikt voor Dynamo Open Air. Op langere termijn en met een visie op de toekomst werden er een golfterrein en een dierenpark aangelegd. Het pas gerealiseerde betonnen fietspad naast het Eindhovens kanaal is een voltreffer voor de vele fietsende recreanten en wandelaars.

Als ook het kanaal nog betrokken wordt met verbindingen via het water naar Helmond en Eindhoven en mogelijk nog andere uit te werken recreatieve doelstellingen, zal het voormalige Mierlose VAM-terrein weer een waardige en nuttige opvolger hebben voor onze toekomstige generaties Mierlo-Geldroppenaren.

Bronvermelding;

Een grondige zaak, 50 jaar vuilafvoer VAM 1929-1979

Mierlo van oorsprong tot heden. Jean Coenen

Mierlo, groei en ontwikkeling. Gemeente Mierlo

Met veel dank aan de heer D. Bensem oud-medewerker VAM
en RAZOB

Rinie Weijts

het kantoor van de VAM

Het eerste graf op de algemene begraafplaats in Mierlo

Tot 1869 was de wetgeving op het gebied van begraven en begraafplaatsen geregeld in het Burgerlijk Wetboek, het Strafwetboek en het Provinciaal Reglement 1831. Een centrale plaats werd ingenomen door de doodgraver die belast was met het toezicht op de begraafplaats. Er ging echter nog al wat mis bij het inrichten van begraafplaatsen en het opgraven van lijken.

Dit gaf aanleiding tot nieuwe, verbeterde, wetgeving. In het Staatsblad werd de nieuwe “Begraveniswet” gepubliceerd. Officieel heette deze: “Wet van den 10den april 1869, tot vaststelling van bepalingen betreffende het begraven van lijken, de begraafplaatsen en de begravenisregten”.

In deze wet werd o.a. bepaald dat elke gemeente tenminste één algemene begraafplaats moest hebben, Mierlo dus ook. In onze gemeente was alleen een katholieke begraafplaats en gezien de samenstelling van de bevolking was er geen enkele behoefte aan een algemene.

Op aandrigen van Gedeputeerde Staten werd in 1871 de algemene begraafplaats, kadastraal Sectie F 1484, aangelegd. Dat de aanleg eigenlijk overbodig was, blijkt wel uit de cijfers.

In de periode van 1871 tot 1931 werden er slechts drie lichamen begraven: een in 1895, een in 1898 en een in 1915. Het waren uitzonderlijke gevallen, zoals de eerste mens die in 1895 op deze begraafplaats ter aarde besteld werd. Op een dag werd er een lijk gevonden dat onmiddellijk begraven moest worden. De identiteit en de geloofsovertuiging was niet bekend en de zorg

voor het begraven lag in handen van het gemeentebestuur dateen eigen begraafplaats beheerde.

In de morgen van 5 augustus 1895 liepen Franciscus van Diessen en Johannes Janssen rond acht uur door het mastbos, gelegen naast de provinciale kunstweg Mierlo-Geldrop. Van Diessen was een 30-jarige metselaar die in Eindhoven woonde en Janssen was een 53-jarige wever uit Mierlo.

Plotseling zagen zij aan de tak van een dennenboom het lichaam van een onbekende man hangen. Hij hing aan een leren broekriem. In die tijd hadden veel mensen een mes op zak. Zo ook Frans van Diessen. Hij sneed meteen de riem door in de hoop dat de man nog niet dood was. Helaas kwam hun hulp te laat. Beide mannen lieten het lichaam achter en liepen terug naar Mierlo om de burgemeester te waarschuwen.

Burgemeester Panken stelde allerlei vragen, maar zij konden niet meer vertellen dan dat ze een onbekende man hadden losgesneden van de tak van een boom.

In zijn correspondentie met de minister van Koloniën en de officier van Justitie omschreef burgemeester Panken de plaats later als “in een dennebosch op eenige passen afstands van dien weg (de provinciale kunstweg Mierlo-Geldrop), ter plaatse genaamd Halen of Groote Heide”.

Panken liet onmiddellijk geneesheer Jaspers uit Geldrop komen. Jaspers was in Mierlo belast met de zogenaamde armenpraktijk en de doodschouw.

De burgervader schreef dat de dokter nog “dezelfde dag gehoor gaf aan zijn verzoek”. Jaspers verklaarde dat er op het lijk “geen

tekenen van een geweldigen dood te bespeuren waren” en dat de dood alleen aan zelfmoord door ophanging kon worden toegeschreven. Bovendien constateerde hij dat het lichaam al in staat van ontbinding verkeerde en hij verzocht de burgemeester het lijk meteen ter aarde te bestellen.

Panken gaf onmiddellijk opdracht de onbekende man op de algemene begraafplaats te begraven.

De kledingstukken van de man en de voorwerpen die hij bij zich had nam de burgemeester in bewaring en borg ze op in het raadhuis.

Het betrof hier:

1. een gewone zwarte zijden pet
2. een zwarte jas en zwart vest
3. een lichtgrijze broek
4. een paar donkergrijze sokken
5. een paar rijgschoenen
6. een donkere en lichte bazelaar
7. een rode zakdoek
8. een knipmes met houten hecht
9. een benen haarkam
10. een spiegeltje in blik bevestigd
11. een sigaar en een gebroken aarden pijp
12. een leren riem
13. een langwerpige blikken bus met daarin enkele documenten

Deze papieren wierpen wat meer licht op de identiteit van de man. In de bus zat een gagementsakte. De akte was op naam gesteld van Hubertus Johannes Verleije.

Hubertus was op 3 november 1829 in Ostende (België) geboren. In de akte stond dat hij recht had op een uitkering van *f* 100,- per

jaar op grond van een Gouvernementsbesluit van 12 mei 1882, omdat hij in Nederlands Indië in het leger gediend had. Volgens de akte werd het bedrag “kwartaalsgewijze” uitgekeerd en had de oud-strijder het recht om in het buitenland te gaan wonen.

In de bus zat ook een uittreksel uit het stamboek van het leger in Nederlands Oost Indië, afgegeven door het Ministerie van Koloniën te 's Gravenhage, op 19 februari 1894.

Panken deed bij allerlei instanties navraag naar de achtergrond van Verleije, waarvan hij inmiddels wist dat hij op 1 februari 1894 opgenomen was in het Koninklijk Koloniaal Militair Invalidenhuis en op eigen verzoek daar op 2 juli 1894 weer ontslagen was.

Dit Invalidenhuis was gevestigd op het landgoed Bronbeek bij Arnhem en door Koning Willem II ter beschikking gesteld van gepensioneerde en invalide soldaten.

Burgemeester Panken schreef een brief naar de kapitein-betaalmeester H. Consemulder, die vanuit landgoed Bronbeek bij Arnhem Verleije's uitkering verzorgde, om te achterhalen waar de overledene na 2 juli 1894 gebleven was. Ook informeerde hij naar het kerkgenootschap van Verleije.

De burgemeester van Ostende kreeg eveneens post uit Mierlo. Panken bracht hem op de hoogte van het overlijden en verzocht hem antwoord te geven op enkele vragen. Hij wilde weten of Verleije inderdaad uit Ostende kwam, tot welke kerkgenootschap hij hoorde en of men op de hoogte was van zijn laatste verblijfplaats. Natuurlijk wilde Panken ook weten of er nog naaste verwanten of erfgenamen waren, want uiteindelijk hadden zij recht op de bezittingen van Verleije.

De burgemeester maakte op 6 augustus een proces-verbaal op van het gebeuren en stuurde dat naar de Officier van Justitie in Roermond. Hij schreef ook dat gemeenteveldwachter Lenssen op woensdag 7 augustus naar Roermond zou komen om mondeling verslag uit te brengen van het drama. Hij zou tevens de bezittingen van Verleije meebrengen.

De inscheping naar Atjeh.

Wie was Hubertus Johannes Verleije nu eigenlijk?

Verleije, nog juist geboren voor het ontstaan van België, was een zoon van Johannes Verleije en Maria Coorens. Op 45 jarige leeftijd meldde hij zich op 10 oktober 1875 in Harderwijk bij de K.W.D. (Koloniaal Werfdepot).

Nederland was sinds 1873 in oorlog met Atjeh, een Indonesische provincie, die voor de handelsbelangen van de VOC van groot belang was. Ons land was op zoek naar vrijwilligers voor het Oost-Indisch leger. Een goed betaalde baan die veel avonturiers aantrok.

Hubertus Verleije was zo iemand. Hij sloot een contract voor zes jaren af. Deze overeenkomst leverde hem een handgeld op van f 300,-, ongeveer gelijk aan een jaarsalaris van een arbeider! Verder had hij dan ook nog recht op een pensioen.

Op 30 oktober stapte Verleije aan boord van het stoomschip Prins Hendrik. Twee maanden later, op 31 december, stapte hij in Batavia aan wal. De oud-Ostendenaar werd geplaatst bij het 1^e bataljon Infanterie. In 1877 veranderde hij drie keer van onderdeel.

Een jaar later kreeg hij problemen met zijn meederen. Op 5 januari 1879 moest hij in Kota Radja voor de krijgsraad te velde komen en op 4 augustus werd hij veroordeeld tot zes maanden detentie wegens "insubordinatie van woorden". Een dag later ging zijn straf in.

Nadat hij zijn straf uitgezeten had ging Verleije over naar het 4^e Bataljon, maar niet voor lange tijd. Drie weken later, op 1 maart 1880 werd hij afgekeurd voor "de dienst ten velde" en aangesteld als ziekenoppasser bij de geneeskundige hospitaaldienst.

Waarschijnlijk was dit een gevolg van "verziendheid op het rechteroog" waaraan hij leed. Uit het Gouvernementsbesluit van 12 mei 1882 blijkt dat hij niet vanwege oorlogshandelingen afgekeurd werd. Hierin staat de zinsnede: "wegens voortdurende ongeschiktheid voor alle militaire diensten, niet ontstaan in en door den dienst".

Voor Hubertus Verleije zat de diensttijd er op. Op 8 juli 1882 vertrok hij per stoomschip naar Amsterdam, waar hij op 19 augustus arriveerde. Vandaar ging hij weer naar Harderwijk waar zijn avontuur begonnen was. Op 5 september 1882 verliet hij de dienst.

In de periode tussen 1882 en 1894 leidde de oud-strijder een zwervend bestaan. Burgemeester Panken schreef verschillende burgemeesters van andere gemeenten aan waaronder Nijmegen en 's Gravenhage, maar zijn verblijfplaatsen bleven onduidelijk. Als laatste woonplaats werd Seraing genoemd, maar hoe komt deze oud-militair in Mierlo terecht om daar zo tragisch aan zijn einde te komen? Waarschijnlijk zal dit altijd een vraag blijven.

Zo was Hubertus Johannes Verleije, 65 jaar oud, ovaal gezicht, hoog voorhoofd, blauwe ogen, gewone neus en mond, bruine haren en wenkbrauwen, ronde kin en 1,65 meter lang, de eerste mens die op de openbare begraafplaats in Mierlo begraven werd.

Theo de Groof

Brouwerijen en herbergen in Mierlo vanaf 1881

Naar aanleiding van een fietstocht met als onderwerp brouwerijen en herbergen, heeft Leo Lenssen tevoren diepgaand onderzoek gedaan naar welke herbergen er in Mierlo in 1881 al bestonden. Ook kwamen daarbij de brouwerijen in beeld welke in en rond die tijd in Mierlo actief waren, of actief waren geweest.

Waarom nu precies gekozen voor 1881?

Welnu, dat komt voort uit het gegeven dat in dat jaar door de landsregering een drankwet werd uitgevaardigd. Voordien waren “tappers” aan weinig regels gebonden. In Mierlo werd in 1844 een “Reglement of verordening op het sluiten der herbergen” vastgelegd. Zoals de naam al doet vermoeden, bevatte dit “reglement” bepalingen aangaande sluitingstijden en daarbij boetes bij overtreding van de bepalingen. Dat was alles wat er was geregeld.

Een toenemend drankmisbruik noopte de regering om in te grijpen. Het aantal drinkgelegenheden was buitensporig groot en openbare dronkenschap kwam mede daardoor heel veel voor. Ingrijpen deed men door uitvaardiging van de drankwet die strikte regels stelde aan “het verkoopen van sterken drank in het klein”. De grote man achter de drankwet was de toenmalige minister van Justitie, Mr. A.E.J. Modderman, die deel uitmaakte van het kabinet Van Lynden van Sandenburg.

Het eerste artikel van de drankwet van 1881 bepaalde dat iedereen die sterke drank wilde verkopen daarvoor een vergunning moest hebben. Deze vergunning moest worden aangevraagd bij het college van burgemeester en wethouders van de gemeente. Alleen inwoners die al herberg hielden, konden in aanmerking komen.

De drankwet bepaalde dat er per gemeente maar een beperkt aantal vergunningen mocht worden verleend, dit om het aantal verkoopplaatsen te beperken. In Mierlo mocht op elke 250 inwoners één vergunning worden uitgegeven. In 1882 werden er 33 vergunningen uitgegeven. Dat betekent dat er in die tijd hier heel behoorlijk werd gedronken. Leo Lenssen heeft aan de hand van de lijst van vergunninghouders uit die tijd een complete beschrijving van alle herbergen met hun locaties kunnen maken.

Een beschrijving van al die herbergen voert hier te ver. Leo heeft een DVD gemaakt, welke het gehele horecagebeuren in Mierlo, vanaf 1881 omvat.

Daarnaast is ook de informatie overgenomen over Mierlose herbergen en brouwerijen welke Jean Coenen in zijn boek "Mierlo van oorsprong tot heden" heeft opgenomen. Enkele van de door Coenen genoemde herbergen blijken ook in 1881 nog te hebben bestaan. Herberg "De Roode Leeuw", welke op bladzijde 257 wordt genoemd in een verhaal uit 1771, bestaat zelfs tot eind zeventiger jaren van de 20e eeuw.

De oudste thans nog op dezelfde locatie gevestigde herberg, blijkt café het Zwaantje te zijn, aan de marktstraat nummer 43. Blijkens Leo's archief is ook de naam historisch. Er zijn meerdere cafés die kunnen bogen op een respectabele ouderdom. Welke dat zijn is te achterhalen in de resultaten van Leo's onderzoek.

Voor de brouwerijen is het verhaal beperkter. Jean Coenen vermeldt in zijn boek "Mierlo van oorsprong tot heden" dat er in Mierlo al van oudsher brouwerijen waren, zoals de Roos, de drie Swaantjes en de Valk. De juiste ligging van deze brouwerijen is niet precies bekend.

De Heer, de pastoor en de gemeentesecretaris beschikten over een eigen brouwerij.

De eerder genoemde brouwerijen brouwden voor de herbergen in het dorp. Dat er zoveel brouwerijen waren is eigenlijk niet zo vreemd. Bekend is dat het drinkwater in middeleeuwen en latere jaren erg onbetrouwbaar was. Mensen dronken toen vaker bier, dat overigens toen minder sterk was dan ons huidige bier. Omdat bij bierbrouwen het water gekookt wordt, was bier veiliger om te drinken dan het gewone water.

De historische brouwerijen verdwenen geleidelijk toch allemaal uit het dorpsbeeld. Rond 1900 waren in Mierlo vier brouwerijen bekend.

De oudste was toen de brouwerij van Antonie Keunen, welke blijkens het kadastruittreksel bleek te liggen aan de Hekelstraat, in het pand Karelstein. Hoe het verder met deze brouwerij vergaat is nog niet duidelijk.

In 1880 bouwde Willem Coolen een brouwerij aan de Dorpstraat ongeveer op de plaats waar nu Lenssen Herenmode gevestigd is. Helaas was deze brouwerij geen lang leven beschoren. Al in 1887 werd het pand wegens faillissement van Willem Coolen openbaar verkocht. Koper was dan Theodor Karel Daamen, die tot 1896 de brouwerij exploiteerde. De brouwerij is dan genaamd de Kroon. Daamen vertrok in 1896 naar het buitenland en notaris Dijkhoff verzorgde de openbare verkoop. Koper werd de gemeente Mierlo, omdat die een nieuwe locatie nodig had voor de vestiging van een nieuw te bouwen lagere school.

De derde brouwerij was brouwerij “Het Vertrouwen” van Arnoldus Branten, opgericht in 1877. De brouwerij stond

naast het oude raadhuis, op de plaats waar nu speelgoedwinkel de Louw gevestigd is. De brouwerij maakte deel uit van het oorspronkelijke pand dat later door verbouwing twee woonhuizen werd. Het meest rechtse deel van het pand bevatte de brouwerij. Nog in 1911 staat het totale pand als huis, brouwerij, molen, bergplaats en erf in de registers van het kadaster.

Wanneer precies er een einde komt aan de brouwerijactiviteiten, is ook hier niet bekend.

De meest bekende brouwerij is brouwerij Cambrinus. Gebouwd in 1878 door Johana Maria Branten, weduwe van Wilhelmus Theodorus van Stekelenborg. De brouwerij stond achter het pand Pastoor de Winterstraat 1, op de plaats waar later de gymzaal werd gebouwd, nu kinderopvang. Het gebouw was drie verdiepingen hoog en had een grote schoorsteen op het dak.

De brouwerij is omstreeks 1920 gesloten. De brouwerij met bijbehorende schuren etc. werd in de daaropvolgende jaren gesloopt. Het woonhuis uit 1823 staat er nog wel, maar is door verbouwingen zijn oude luister volledig kwijtgeraakt.

Tot zover een samenvatting van datgene dat in de fietstocht van september aan de orde is gekomen. Wie dieper in de historie van de Mierlose horeca wil duiken, zou ik adviseren met Leo contact op te nemen en een DVD aan te schaffen welke een complete geschiedenis vertelt.

Frans Damen

Uit Leo's notarieel archief

Tussen de kopie-akten van notaris Van der Foelart uit Helmond trof ik onderstaand testament aan, welk ik u niet wil onthouden. De akte is opgemaakt en verleden in 1813, de Napoleontische tijd!

Ik dacht dat wevers eenvoudige arme mensen waren.....

Voor mij Jan Jacob van der Foelart keizerlijk Notaris resideerende te Helmond Hoofdplaats van het Canton arrondissement Eindhoven departement der monden van den Rijn, en in tegenwoordigheid van de vier hierna genoemde getuigen, compareerde Peter van der Putten wever thans wonende te Stiphout Canton Helmond, zijn geheugen en oordeel hebbende zo als bleek uit zijne redeneeringen en gesprekken, zo met mij notaris, als met de hier nagenoemde getuigen, denwelke aan mij Notaris in tegenwoordigheid van de vier hier nagenoemde getuigen zijn testament en bevel van uitersten wil heeft gedicteerd, het welke door mij Notaris is geschreven zodanig als het door hem testateur is gedicteerd en hier na volgd:

“Ik begeer dat na mijn overleiden eene deftige uitvaart met het dertigste over mij zal

“worden gehouden in de kerk te Mierlo.

“Ik begeer dat insgelijks een deftige uitvaart over mij zal worden gehouden in de kerk

“te Stiphout.

“Ik begeer bovendien dat na mijn overleiden uit mijne nalatenschap eene somme van

“twee honderd gulden hollands, doende vier honderd zes francs aan de arme

“huishoudens der gemeente Mierlo zullen worden uitgedeelt, en wel eene gulden

“s’weeks aan ieder huishouden.
 “Ik begeer behalven dien dat insgelijks twee zakken, of twaalf
 vaten, rogge in
 “gebakken brood aan de arme huishoudens der gemeente
 Stiphout na mijn
 “overleiden worden uitgedeelt, alsmede drie zakken, of agttien
 vaten, rogge in
 “gebakken brood aan de voormelde arme huishoudens der
 gemeente Mierlo.
 “Ik maak en legateer vooraf uit mijne nalatenschap aan mijnen
 Broeder Johannes
 “van der Putten de somme van Een honderd gulden hollands,
 doende twee
 “honderddrie francs; waarvoor denzelven na mijn overleiden
 alle jaaren een mis in de
 “kerk te Mierlo voor de rust mijner ziele zal moeten laten doen,
 als mede het
 “Zielboek of Zondagsgebed zal moeten laten onderhouden, zo
 lang zulks in zijn
 “vermogen is.
 “Ik maak en legateer vooraf aan mijne zuster Maria Catharina
 van der Putten,
 “gehuwd met Wouter (doorgehaald Thomas) van Velthoven bij
 wien ik inwoone mijn
 “ wolle deken.
 “Ik benoem en stel tot executeurs van mijne nalatenschap mijn
 broeder Jan van der
 “Putten, timmerman wonende te Lieshout en mijn zwager
 Wouter van Velthoven,
 “Landbouwer wonende te Stiphout; gevende aan dezelve
 zodanige magt als aan
 “boedelredders na regtens toekomt.

Deze aldus gedaan, gedicteerd door den testateur aan mij Notaris in tegenwoordigheid der nagenoemde getuigen, en geschreeven, staande het gemelde dictamen, door mij Notaris, en vervolgens door mij Notaris in tegenwoordigheid van de vier getuigen hier nagenoemd, voorgelezen aan den testateur, die gezegd heeft dit alles wel te verstaan, en daarbij te volharden, als zijnen wil uitdrukken.

Gedaan en gepasseerd te Stiphout ten woonhuize van Wouter van Velthoven ter plaatze genaamd Geeneind den twee en twintigsten October des jaars een duizend agt honderd dertien, in tegenwoordigheid van Johannes Claassens Maire (burgemeester F.D.), Bartel van Duijnhoven, Johannes Vermulst en Hendrik Verhoeven alle landbouwers en wonende te Stiphout, getuigen ten deze opzettelijk verzogt. En heeft de voornoemde testateur verklaard niet te kunnen schrijven, noch zijnen naam tekenen, als zulks nooit geleerd hebbende, na dat hij tot het doen van die tekening ingevolge de wet door mij Notaris verzogt was; ingevolge van welke verklaring de gemelde vier getuigen en ik notaris hebben ondertekend na gedane voorlezing. Dit tegenwoordig testament, het welk gebleven is in het bezit van mij Notaris; goedgekeurd de doorhaling van een woord op de tweede bladzijde.

J. Claassens
B. van Duijnhoven
J. Vermulst
Hendrik Verhoeven
J.J. v.d. Foelart Not.

Frans Damen

Geboortekaarten Huwelijkskaarten
Jubileumkaarten
Ook voor al uw handelsdrukwerk

DRUKKERIJ
VAN DE MOSSELAAR

J. v.d. Mosselaar, Brugstraat 36, 5731 HH Mierlo,
Tel. (0492)-31 72 77, Fax (0492)-31 71 34
e-mail: info@drukkerijvandemosselaar.nl